



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**Coloniae Munatianæ, 1665**

De Schismaticis. Titvlvs III.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

cio procedi possit simpliciter & de plano a, & absque advocatorum ac iudiciorum strepitu & figura. Iubemus tamen, quod si accusatoribus vel testibus in causa haresis intervenientibus seu deponentibus (propter potentiam personarum, contra quas inquiritur) videant Episcopus vel inquisitores grave periculum imminuere b, si contingat fieri publicationem nominum eorundem: ipsorum nomina non publicè, sed secretò coram diecesano Episcopo, vel eo absente ipsius vicario, quando inquisitores procedunt: quando verò procedit Episcopus, coram inquisitoribus, si haberi commodè possit copia eorundem: ac nihilominus sive Episcopus, sive inquisitores processerint, aliquibus aliis personis providis & honestis, jurisque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per eorum processum super quo deliberandum est seriòse manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum consilio ad sententiam vel condemnationem procedi volumus) exprimentur: sicque (non obstante, quòd illis contra quos huiusmodi deposuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instruendam plena fides depositionibus testium eorundem. Et ut eorundem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cautius in inquisitionis negotio procedatur: presentis constitutionis auctoritate permittimus, quòd Episcopus vel inquisitores secretum possint indicare illis, quibus (ut præmissum est) processum huiusmodi explicabunt: & in eos si arcana consilii, seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo, vel inquisitoribus patefacta, præter eorum licentiam aliis patefecerint, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso facto incurrant (si eis expedire videbitur) promulgare: sic tamen, quòd inquisitores Episcopus, vel Episcopus inquisitores non excommunicent hac de causa, sed Episcopi ex iniuncto ex hunc à nobis sub virtute sanctæ obedientiæ districto præcepto ad secretum huiusmodi teneantur. Cessante verò periculo supradictò, accusatorum & testium nomina (prout in aliis fit iudiciis) publicentur. Ceterùm in his omnibus præcipimus, tam Episcopos, quàm inquisitores puram & providam intentionem habere, ne ad accusatorum vel testium nomina suppressenda, ubi est securitas, periculum esse dicant: nec in eorum discrimen securitatem asserant, ubi tale periculum immineret, super hoc eorundem conscientias onerantes. Constitutiones verò, ordinationes, & mandata alia prædecessorum nostrorum in negotio hæreticæ pravitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus suprâ scriptis & super eadem editis pravitare non obviet, in suo volumus robore permanere.

DE SCHISMATICIS.

TITVLVS III.

CAP. I.

In prima parte ponit arengam usque ad vers. videlicet. in qua dicit, quòd Columen. Iacobus & Petrus olim cardinales, & filii Joannis, fratres filii dicit Petri dicitur expectati noluerint ad cor redire, sed in profundum malorum descendentes sua a gravabant debilita: quare varias penas tulit in eos, quas ad certitudinem presentium & memoriam futurorum hic inserit. Secundo ponit po-

a De ista clausula vide Lanfrancum Clem. sæpe. in num. 1, 2, 3. & ibi alios Doct. & Bari. in extravog. ad reprimendum. in verbo Summarie. b Hodie sæpe presumitur imminere tale periculum, & ideo indistinctè solet observari, ut in crimine haresis, nunquam publicentur nomina accusatorum vel testium, vide extravog. Innoc. Papa. quam offeri Repertorium inquisitorum, verbo, nomina. c Dicitur, per, deest in manuscriptis codicibus. d In antiquioribus legitur constanter, supradictis.

nas, quas protulit in ipsi Iacobum & Petrum ad vers. contrariatus. Ibi tertio panis panas, quas tulit contra filios & posteros dicit Joannis usq. ad vers. omnem. Ibi quarto imponit panas in, qui de cetero deliberat dicit Iacobum & Petrum pro cardinalibus habiturum, vel eis vel predictis, nati Joannis Joannem præbentur: usq. ad vers. hoc & alia. Ibi quinto & ultimo satisfiat, innovat, & confirmat predicta, & ea præcipit inviolabiliter observari: & iactantur excessus panis similibus panis in posterum, hoc dicit. Iacobus & Petrus.

Bonifacius VIII.

**A**D succidendos infructuosos palmites pestiferos & nocivos, quos (quasi ficus fatua) domus de Columna produxit, necientes in semina iustitiæ dirigere gressus suos, ad cor reverti, & agere penitentia dignos fructus, licet diutius expectatos Iacobum videlicet de Columna, & Petrum nepotem ipsius, olim sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, & filios quondam Joannis de Columna, fratris dicti Iacobi, & patris Petri præfati, posteros & sequaces eorum) in virtute alissimum exurgentes, spiritualiter & temporaliter, contra eos duximus procedendum. Consequenter dictis Iacobo & Petro, descendentibus in profundum malorum, & molientibus in consutilem tunicam Domini, sanctæ videlicet ecclesiæ, scindere unitatem, & gladium acuentibus linguas suas, & prorumpentibus, non tam in verba & blasphemias & schismatis, quam insana, quæ in scriptis redacta sub sigillis, quibus antequam essent depositi utebantur, per urbem & diversâ mandata climata destinaverunt, æstimantes loquacitatem facundiam, & maledicere conscientia bonæ signum, & conficta materia disputandi, quia veritate non poterant, non saltem lacerare concivici præsumptionem: quorum dicta licet possemus superiori assertioni convincere, & lucidioribus rationibus confutare, duximus eorum lacerationibus non dare responsum, ut contrita eorum rabies, auctoritate sonora præfidentis in supremo iudicio solto frangeretur, & patens veritas per se ipsam veniret in publicam notionem, nostrumque silentium in supplicium eis foret, processus tamen contra ipsos & alios fecimus successive varios, diversisque temporibus, spiritualibus & temporalibus penas & sententias continentes & multas: quorum (quia totum tenorem constitutionum in presentem inferere longum esset) ex eis quædam compendiosè collata huic nostræ constitutioni duximus inferenda, ad certitudinem presentium, & memoriam futurorum: videlicet, quòd ex causis, quæ rationabiliter nos impediunt, de fratrum nostrorum consilio deposuimus dictos Iacobum & e Petrum à cardinalatibus eiusdem ecclesiæ, & ab omni cardinalatus commodo & honore, & ipsosque iudicavimus schismaticos & blasphemos, & tanquam hæreticos puniendos expositis penis eorum à fidelibus capiendis, omnibus beneficiis, officiis, honoribus, dignitatibus, & prælaturis perpetuò privatis eosdem, & reddentes inhabiles ad habenda: cunctis eorum bonis mobilibus & immobilibus, iuribus & iurisdictionibus publicatis. Contra natos insuper & postereros dicti Joannis spiritualiter & temporaliter duximus multipliciter procedendum, eorum bonis & iuribus publicatis, & confiscatis, ipsisque posteris dicti Joannis per masculinam & femininam lineam descendentibus indignis perpetuò redditus ad cardinalatus honorem, & quolibet officia, beneficia, & ministeria in ecclesia memorata vel ejus curia: alibi verò usque ad quartam generationem. Omnem personam presentem & futuram cujuscunque fuerit præminentia, con-

a Hujus appellatione non veniunt bastardi, de Arch. Phil. dicit. sup. tit. prox. c. statutum. adde. gl. in Cle. 1. de cap. Ni. de Vital. in tract. de success. ab intest. Font. b al. ita: in verba blasphemias & schismatica. c Vid. l. si servus. 4. plurimum. ff. si quis caus. & l. demonstratio. ff. de condi. & demonst. Font. ditionis.



ditionis, dignitatis, aut status ecclesiastici vel mundani (etiā si foret sancti Romane ecclesie cardinalis) quos ipsos Iacobum & Petrum, vel eorum alterum scienter & deliberatē pro cardinalibus habuerit & tenuerit, aut ad cardinalatum admiserit, seu votum eorum vel alicuius ipsorum suffragium in electione Romani Pontificis admiserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nominaverit, assumpserit, vel receperit, seu dederit in his vel ad hoc auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis sententia duximus innodandum, à qua (absque expressa licentia Romani Pontificis) non possit absolvi, nec etiam per collegium Apostolicę sedis, eadem sede vacante, eumque; pralatione, dignitate, statu & honore ecclesiasticis omnino privamus: nihilominus omnes, qui dictis Iacobo & Petro, aliis & natis dicti Iohannis favorem praberint, vel auxilium in rebellionē vel schismate persistentibus, excommunicationis sententia innodantes. Hęc & alia per nos facta in prædictis nostris processibus, & in literis nostris bullatis super eis confectis contenta, hac constitutione perpetuò valitura ratificamus, confirmamus atque innovamus, eandemque a denovo facimus de fratrū nostrorum consilio prædictorum. Et ut dictorum malitia non inveniat successorem & puni- tate transgressionis exemplar retrahat alios ab offensa, ac in oblivionem veritas veniens, non vagetur incerta: Statuimus atque decrevimus b, ut & ipsa inviolabiliter observentur, & quod similes excessus & culpa poenis similibus in posterum puniantur.

DE HOMICIDIO.

TITVLVS IV.

CAP. I.

*Ter assassinos faciens, vel tantum mandans aliquem interficere, tanquam ab omnibus dissidatus, absque alicuius pralatione sententia incurrat excommunicationem & depositionem ab officio & beneficio. h. d. secundum Zen.*

Innocentius quartus In Concilio generali Lugdunensi.

**P**RO humani redemptionis generis, de summis cælorum ad ima mundi descendens, & mortem tandem subiens temporalem Dei filius Iesus Christus, ne gregem sui precio sanguinis gloriosius redemptum, ascensus post resurrectionem ad partem, absque pastore desereret, ipsius curam B. Petro Apostolo (ut suæ stabilitate fidei ceteros in Christiana religione firmaret, eorumque mentes ad salutis opera suas accenderet devotionis ardore) commisit, unde nos eiusdem Apostoli effecti (disponente Domino, licet immeriti) successores c, & ipsius redemptoris locum in terris, quanquam indignè tenentes, circa gregis eiusdem custodiam solliciti excitati vigiliis, & animarum salutis iugis attentione cogitationis intendere, summo vobis noxia, & agendo profutura debemus, ut excessu à nobis negligentia somno, nostrique cordis oculis diligentia sedula vigilantibus, animas Deo lucifacere sua nobis cooperante gratia valeamus.

Cum igitur illi qui sic horrenda inhumanitate, de testanda que sevitia mortem suam aliorum, ut ipsos faciant per assassinos occidi, non solum corporum, sed mortem procurant etiam animarum (nisi eos exuberans gratia divina pravenerit, ut sint armis spiritualibus præmuniti, ac omnis potestas tribuatur à Domino ad iustitiam reclinique iudicium exercendum.) Nos tanto periculo volentes occurrere animarum, & tam d

a In antiq. libris ista: eademq. de novo, &c. b al. decernimus. c Vid. Turcrematam in summa de eccles. lib. 23. 33. & 36. d al. ita: & am nefarice presumptores.

nefarias presumptiones ecclesiasticę animadversionis mucrone ferire (ut metus poenę, metā huiusmodi presumptionis exiliet) præsertim cum nonnulli magnates taliter perimi formidantes, coacti fuerint securitatem ab eorundem assassinatorum domino impetrare, sicq; ab eo non absque Christianę dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suam.

Sacri approbatione concilii statuimus, ut quicumque princeps, prælatus, seu quavis alia ecclesiastica secularive persona, quempiam Christianorum per dictos assassinos interficere fecerit, vel etiam mandaverit (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receperit, vel defendit seu occultaverit, excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & illa liberè aliis per illos (ad quos eorum collatio pertinet) conferantur: sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tanquam Christianę religionis emulus, à toto Christiano populo perpetuò diffidatus, & postquam probabilibus confiterit argumentis, aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum sententia requiratur.

CAP. II.

*Sine pena irregularitatis possunt clerici de suis malefactoribus conqueri coram iudice seculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pena sanguinis: expressè protestando, quod ad penam sanguinis non intendunt. h. d. Ioan. And.*

Bonifacius VIII.

**P**RELATUS b vel clericis quibuscunque, qui de laicis suis malefactoribus querelam penes secularem iudicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cetero presumantur, protestando expressè quod ad vindictam c seu penam sanguinis non intendunt, imputari non debet: quamvis aliā in tali casu de iure debeat pena sanguinis irrogari, si iudex mortem illis inferat iustitia exigente.

Alioquin si prælatus aut clericus propter metum huiusmodi (quia iudex ad penam sanguinis posset d procedere de suis malefactoribus) taliter conqueri non audeant, daretur peris que materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona liberè depraedandi.

CAP. III.

*Mandanti aliquem verberari, secuta mors imputatur, hoc dicit, secundum Zen.*

Idem.

**I**S, qui mandat aliquem verberari (licet expressè inhi- beat ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur) irregularis efficitur, si mandataris fines mandata excedens mutilet vel occidat. Cum mandando in culpa fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.

DE VSVRIS.

TITVLVS V.

CAP. I.

*Primo monuit & observari præcipit Lateranense concilium contra usurarios edictum, usque ad ver. & quia. Vbi præcipit omnibus dominis & universitatibus terrarum, ne permittant alienigenas in terris suis conducere domos, ad exercendum foenus, vel conductas habere, & quod aliquis eis ad hoc domos non loceat, usque ad versic. qui veri. Vbi imponit penam clericis contrafactentibus, usque ad versic. ceterum. Vbi imponit penam laicis, & hoc facit usque in finem. Ioan. And.*

a Vid. l. non omnes, §. à barba, ff. de re milit. b Vid. Decretum consil. 27. & Felin. in cap. asserere, extra. de presump. c Præter doctores hic vide de summa in cap. querelam, extra. de iurjurando. d alii, possit.

